

È BRO AR MOJENNOÙ

LEVRIG-C'HOARI - ADALEK 7 VLOAZ

MIRDI
AN
ARZOÛ-KAER
E KEMPER

E Breizh ez eus kalz a istorioù mojennek hag a gemmesk an traoù gwir hag ar marvailhoù. En tiez-feurm, dirak an oaled, e veze kontet (pe kanet alies) an istorioù-se gant ar re goshañ eus an tiegezh. Adalek kreiz an 19vet kantved, gouizieien vreizhat o doa dastumet ar c'hanaouennoù brudet-se, hag embannet o doa anezho, dezho da vezañ anavezet gant an holl. Skeudennet e oa bet an danevelloù-se gant al livourien e taolennoù bras o doa graet berzh ken-ha-ken. **En deiz hiziv c'hoazh e vezomp boemet gant ar mojennoù...**

Deus war ma lerc'h e salioù ar mirdi. Un nebeud istorioù 'm eus da gontañ dit !

A-raok mont da welet an taolennoù, setu amañ un nebeud reolennoù. Ret eo dit teurel evezh a-zevri e salioù ar mirdi, rak bresk eo an oberennoù.
 Arabat e vefe risklañ gwallegañ anezho !
 Arabat eo dit tostaat re.
 Arabat eo dit touch d'an oberennoù.
 Arabat eo dit diskouez un dra bennak gant da greion.

Théophile Deyrolle (1844-1923)
 ar c'hoarierien bouloù (munud),
 war-dro 1887
 eoullivadur war lien, 174 x 226.5 km
 Prestet gant Mirdi Dieppe

BREIZH KEVRINUS

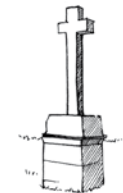
« E penn kentañ an 19vet kantved e oa ur c'hiz iskis e Frañs : gwelet e veze Kelted ha Galianed e pep lec'h ! Bamañ a rae al livourien hag ar skrivagnerien ouzh hendadoù kelt ar Vretoned. « Keltomaniezh » a reer eus ar c'hiz-se. »

Boemet e oa an holl gant Breizh evit gwir. Gwelet a-walc'h a reer an dra-se gant an daolenn-mañ a oa bet goulennet gant Stad Frañs !
 Arouezioù eus Breizh eo ar vaouez-mañ hag ar c'hinklaj en-dro dezhi : **liamm ar munudoù dibar-mañ ouzh al lec'hioù m'emaint war ar skeudenn.**

Tour-tan

Kroaz

Lann

Kregin

Uhelvarr

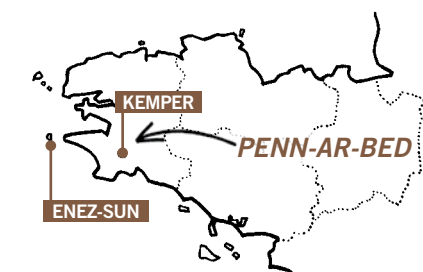

Falz

Jean Brunet (1850-1920)
 Breizh, 1908
 Eoullivadur war lien, 2.47 x 1.77 m
 Prestet gant Dalc'had broadel an arz a vremañ, Pariz

KAN UN ISTOR DIN

AR BARZH

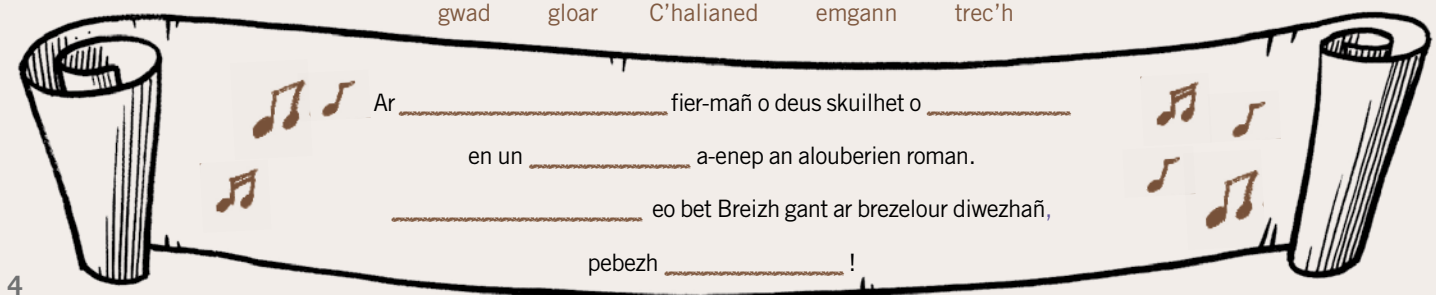
« Er gevredigezh kelt e oa ar varzhed konterien hag a lakaet sonerezh war o barzhonegoù. En daolenn-mañ e c'hallez gwelet penaos e soñjed e oa hendadoù ar Vretoned. Petra zo c'hoarvezet ? Gwelet e oa bet an emgann gant ar barzh, ha savet en deus ar ganaouenn-mañ. »

Jean-François-Marie Talec (1822-1850)
Galian gloazet, 1845
Eoullivadur war lien, 2,10 x 1,55 m

Dit-te eo da glokaat anezhi gant ar gerioù a vank :

gwad   gloar   C'halianed   emgann   trec'h

Jules-Eugène Lenepveu (1819-1898)
Veleda, efed gant al loar, 1883
Eoullivadur war lien, 2,31 x 1,31 m

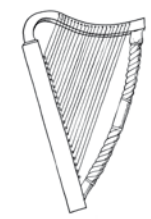
E-barzh paner Veleda ez eus ur falz.
Hervezout e oa an dra-se :
 D'ar vartoloded   D'an drouized   D'ar Romaned

EN HEOL AL LOAR

« Penn-den ur romant gant Chateaubriand eo Veleda. Ar velegez c'halian-mañ eus Enez Sun he doa lakaet he fobl d'en em sevel ouzh gwaskerezh ar Romaned. Pa gane e c'halle lakaat barroù amzer da zirollañ... Ur gwir zañjer e oa evit ar vartoloded ! »

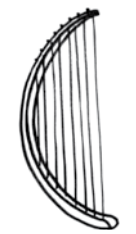
Petra eo ar benveg dre gerdin emañ Veleda o seniñ ? Gra ur c'helc'h en-dro d'ar respont mat :

telenn

violon

lourenn

Evit diskouez an noz e ra al livour gant livioù damheñvel.
Gra kelc'hioù war ar bladennig en-dro d'al livioù pennañ :
 Daoust ha
 yen pe
 tomm ez int ?

Selaou bremañ
mojenn brudetañ
Bro Gerne :

« Ar roue Grallon en doa lakaet sevel evit e verc'h, ar briñsez Dahud, ur gêr binvidik hag a rae berzh, anvet Iz. Savet e oa kêr e-kreiz ar mor-bras ha gwarezet e oa diouzh al lanv gant ur chaoser. Brav-brav e oa Dahud, met pennadus-kenañ e oa ! Ober a rae festoù pompadus er c'hastell. Un deiz he doa kejet gant ur marc'heg kevrinus hag e oa bet piket he c'halon gantañ... Met an diaoul e oa an den brav ha dianav-se... Goulenn a reas digant Dahud laerezh digant he zad an alc'hwez a zigore rañvelloù ar chaoser, hag en ur ober mann ebet a amzer e oa bet koñfontet kêr gant an tonnoù. Ha Grallon da dec'hel kuit gant Dahud war e varc'h Morvarc'h, asambles gant e vignon, ar manac'h sant Wennole. »

Evariste-Vital Luminais (1821-1896) Tec'h ar Roue Grallon, 1884
Eoullivadur war lien, 2 x 3.11 m
Prestet gant ar Stad e 1896, roet gant ar Stad da Gêr Gemper e 2013

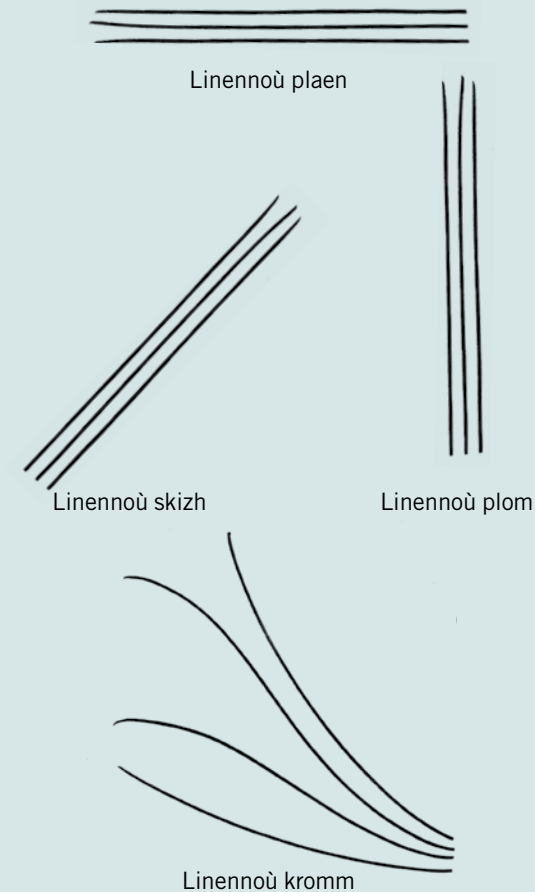
Sell pizh ouzh an daolenn-mañ, ha liamm pep hini ouzh ar pezh a c'hallfe lavaret.

1. Dilezit ho merc'h evit bezañ saveteet !	a. Dahud
2. Biken ne zeuin a-benn !	b. sant Wennole
3. Na selaou ket anezhañ, da verc'h muiañ-karet on-me !	c. Grallon
4. Petra d'ober ?	d. Morvarc'h

ISTOR AR GÊR KOÑFONTET

Sell ouzh al Linennoù. Gra kelc'hioù en-dro d'ar re bennañ.

Al linennoù-mañ a glot gant an efed lusk a felle d'al livour reiñ d'an daolenn.

Tres ar peurrest eus taolenn ar barr-amzer.

GWALL ISTORIOÙ

UN ISTOR OUZH SON AR BINIOÙ

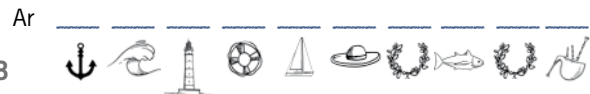
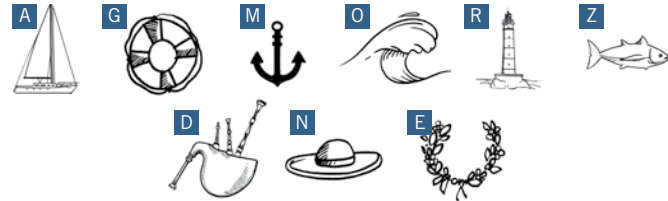

« Ma anv zo Ivonig ha roue ar biniou on-me ! Kaset on bet da vord ar mor gant ar maouezed diwisk-mañ. Prometet o deus din an teñzorioù bravañ. Dañset em eus war an douar. Ez an da zañsal e goueled ar mor... »

Petra zo o vont da c'hoarvezout, hervezout :

- Ez a da gerzhet war an douar.
- Ez a da zeskiñ neuial.
- Ez a da veuziñ.

Piv eo ar maouezed-mañ a vev e don ar morioù-bras ? Disifr o anv.

Fernand Le Quesne (1856-1932)
Mojenn Kerdeg, 1890
Eoullivadur war lien, 2.10 x 2.75 m
Prestet gant Dalc'had broadel an arz a vremañ, Paris

Tres korf ar c'hrouadur-mañ.

UN ISTOR SPOURONUS...

« Ma anv zo Postig. Noz e oa, er c'hoad e oan... Moarvat em boa evet ur bannig re rak mont a rae ar gwez da euzhiled. Bez' e oa itronezed gwenn-tout... Kannañ a raent ar c'houez ha kanañ : « kannañ, sec'hañ, gwriat a reomp... » Sonet e oa an hanternoz. P'o doa goulennet diganin sikour anezho e oan aet e belbi. Huchet en doa an Ankoù* : « Ez an da gerc'hat Postig. » »

* Personeladur ar marv eo an Ankoù e Breizh.

5 fazi zo en em silet er skeudenn. Dit-te da gavout anezho.

Gra kelc'hioù en-dro d'ar gerioù a zere mat ouzh an daolenn-mañ e kann al loar. Skrijusat skeudenn !

aon	gwallhunvre	eürusted
tec'h	sioulded	anken
		peoc'h

Yan Dargent (1824-1899)
Ar C'hannerezed-noz, 1888
Eoullivadur war lien, 49 x 73 km

UN ISTOR SOUEZHUS

Légende de St. Kadoc

« E buhez ar sent ez eus ur bern danevelloù burzhudus... Taolennet en doa al livour an doare dreistordinal ma oa bet treuzet Mor Breizh gant sant Kadog, eus Kembre da Vreizh. E buhez ar sent e vez kaoz eus mirakloù alies. Ar ger « mirakl » a dalvez kement ha « bezañ souezhet » e latin. Anv zo eus darvoudoù hag a saouzan an dud. »

Gant petra out souezhet er skeudennig-mañ ?

Al livour en deus lakaet ur ront lugernus en-dro da benn ar sant. Petra a vez graet eus an dra-se ?

ur gurunenn ur c'helc'h un tog

Hag e lestr maen pounner zo ul :

ГΛΟΝΕΒ

Yan' Dargent
(1824-1899)
Mojenn sant Kadog,
war-dro 1880
Plakenn pri poazh
amailhet,
14,5 x 28,5 km
© Luc'hskeudenn gant
Thibault Toulemonde

WAR DALIER MORVARC'H

« Daoust ha gwelet ez peus c'hoazh ur marc'h hag a c'hall galoupat war an dour ? War-lerc'h tec'hel diouzh Kêr-Is war e varc'h strobinnellus, ar roue Grallon en doa diazezet Kemper, hervez kont. Gallout a rez gwelet anezhañ e nec'h an iliz-veur, etre an div gorzenn. »

Amédée-René Ménard
(1806-1879)
Ar Roue Grallon,
war-dro 1858
Plastr, 70 x 38 x 22 cm
Prestet gant mirdi breizhek
an departamant, Kemper

Er mirdi e virer ar gobari plastr a oa bet implijet da batrom evit kizellañ an delwenn vaen vras.

© Luc'hskeudenn gant Bernard Galéron

Gra ur c'helc'h en-dro d'ar skeud a gлот gantañ.

Ma kuriuzennez, kae d'ar sal Max Jacob, er mirdi, davet ar roue en deus evet re !

Jean Caveng (1905-1993)
An Dachenn Bouchaballe, 1971
Gouach war goad ha dourlivadur, 1,5 x 1 m

Anv-bihan : .....

Anv : .....

Dit-te bremañ da sevel ur vojenn
vreizhek gant ur vaouez, dour, an noz hag
ar marv.

MIRDI AN ARZOÛ-KAER

40, plasenn Sant-Kaourantin
29000 KEMPER

pgz. 02 98 95 45 20
postel : musee@quimper.bzh

www.mbaq.fr

mbaqofficiel

@mbaqofficiel

mbaqofficiel

Miret eo an holl oberennoù er mirdi,
nemet hag ar c'hontrol a vefe skrivet
© mirdi an arzoù-kaer e Kemper

Testennoù : Catia Galéron
ha Fabienne Ruellan

Danzen grafek : Agence R, Quimper

Skeudennoù : François Deudé

Moulllet gant : Liestennerezh kêr

Troet gant : Ofis Publik ar Brezhoneg

p.10 : an aelez, ketc'h, laouer
p.11 : n°1

p.4 : C'hallaned, gwad, emgann, trec'h, gloar
p.5 : lourenn, drouzied, yen
p.6 : 1 b, 2 c, 3 a, 4 d
p.8 : ez a da vezulñ, ar morganezed
p.9 : aon, gwallhunvre, tec'h, anken

p.3 :
Respontoù :

